

Tytuł

Równanie zegara

Autor

Anna Czarnocka

Dział

Geometria

Innowacyjne cele edukacyjne

Uczniowie poznają metodę wyprowadzenia wzoru umożliwiającego wyznaczenie:

- kąta, jaki tworzą o danej godzinie wskazówki zegara
- godziny, o której wskazówki zegara tworzą dany kąt

Czas

1 jednostka lekcyjna

Przebieg

Etap 1

Wprowadzenie

Nauczyciel tłumaczy jak zapisujemy równanie zegara.

Niech g oznacza godzinę, zaś m - minuty. Za pomocą tych symboli będziemy oznaczać wskazanie zegara w danym momencie.

I tak np. gdy zegar wskazuje godzinę 11⁴⁵ $g = 11$, a $m = 45$.

Duża wskazówka („minutowa”) robi pełen obrót w ciągu jednej godziny, zatem prędkość dużej wskazówki zegara wynosi:

$$\frac{360^\circ}{60 \text{ min}} = \frac{6^\circ}{\text{min}}$$

Zaś mała wskazówka („godzinowa”) pełen obrót robi w ciągu 12 godzin, zatem prędkość małej wskazówki wynosi:

$$\frac{360^\circ}{12 \text{ godz}} = \frac{30^\circ}{\text{godz}}$$

Z godziną 12⁰⁰ duża wskazówka tworzy kąt:

$$\alpha_1 = 6^\circ \cdot m$$

zaś mała z godziną 12^{00} tworzy kąt:

$$\alpha_2 = 30^\circ \cdot \left(g + \frac{m}{60}\right)$$

Tak więc wskazówki zegara o godzinie g minut m tworzą kąt:

$$\alpha = \alpha_1 - \alpha_2 = 6^\circ \cdot m - 30^\circ \cdot \left(g + \frac{m}{60}\right) = \frac{11^\circ}{2} \cdot m - 30^\circ \cdot g$$

To równanie nazwiemy równaniem zegara.

Kąt jest:

- dodatni, gdy duża wskazówka wyprzedza małą
- ujemny, gdy mała wskazówka wyprzedza dużą
- zerowy, gdy wskazówki pokrywają się

Etap 2   Rozwiązywanie zadań

Zadanie 1.

Jaki kąt tworzą wskazówki o godzinie:

$$11^{45}$$

$$g = 11, m = 45$$

Wstawiając do równania zegara otrzymujemy:

$$\alpha = \frac{11^\circ}{2} \cdot 45 - 30^\circ \cdot 11 = 247,5^\circ - 330^\circ = -82,5^\circ$$

$$8^{30}$$

$$g = 8, m = 30$$

Wstawiając do równania zegara otrzymujemy:

$$\alpha = \frac{11^\circ}{2} \cdot 30 - 30^\circ \cdot 8 = 165^\circ - 240^\circ = -75^\circ$$

$$4^{28}$$

$$g = 4, m = 28$$

Wstawiając do równania zegara otrzymujemy $\alpha = \frac{11^\circ}{2} \cdot 28 - 30^\circ \cdot 4 = 154^\circ - 120^\circ = 34^\circ$

$$3^{20}$$

$$g = 3, m = 20$$

Wstawiając do równania zegara otrzymujemy $\alpha = \frac{11^\circ}{2} \cdot 20 - 30^\circ \cdot 3 = 110^\circ - 90^\circ = 20^\circ$

Zadanie 2.

Kiedy wskazówki zegara pokrywają się?

Musi zachodzić równość $\alpha = 0^\circ$, tak więc mamy $\frac{11^\circ}{2} \cdot m - 30^\circ \cdot g = 0^\circ$.

$$\text{Zatem } m = \frac{60}{11}g.$$

Gdy $g = 0$, to $m = 0$, zatem otrzymujemy godzinę 0:00

Gdy $g = 1$, to $m = \frac{60}{11} = 5\frac{5}{11}$, zatem otrzymujemy godzinę 1:05 $\frac{5}{11}$.

⋮

Gdy $g = 11$, to $m = 60$, zatem otrzymujemy godzinę 12:00.

Zadanie 3.

Kiedy wskazówki zegara utworzą kąt 180° ?

Musi zachodzić równość $\alpha = 180^\circ$, tak więc mamy $\frac{11^\circ}{2} \cdot m - 30^\circ \cdot g = 180^\circ$.

$$\text{Zatem } m = \frac{2}{11} \cdot (180 + 30g) = \frac{60}{11} \cdot (6 + g).$$

Gdy $g = 0$, to $m = \frac{360}{11} = 32\frac{8}{11}$, zatem otrzymujemy godzinę 0: 32 $\frac{8}{11}$.

⋮

Gdy $g = 5$, to $m = 60$, zatem otrzymujemy godzinę 6:00.

⋮

Gdy $g = 8$, to $m = \frac{840}{11} = 76\frac{4}{11}$, zatem otrzymujemy godzinę 9: 16 $\frac{4}{11}$.

Gdy $g = 11$, to $m = \frac{1020}{11} = 92\frac{8}{11}$, zatem otrzymujemy godzinę 12: 32 $\frac{8}{11}$.

Zadanie 4.

Kiedy wskazówki zegara są do siebie prostopadłe? (tzn. tworzą kąt 90° lub -90°)

Podsumowanie

Uczniowie patrzą na zegarek i obliczają jaki kąt tworzą wskazówki zegara teraz, a jaki w momencie, gdy już obliczą ten kąt.